

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2023

Kandidatnummer: 1662

Tittel: Hvordan ivaretar ulike tilvenningsmodeller det viktige foreldre-barn samspillet og hvorfor er foreldre-barn samspillet så viktig?

Fag: Pedagogikk

Hovedbegreper i oppgaven : Tilvenning, foreldre-barn samspill, tilknytning, systemteori

Sidetall: 26

Stavanger

.....05/01/2024.....

dato/år

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven skal jeg belyse problemstillingen “Hvordan ivaretar ulike tilvenningsmodeller det viktige foreldre-barn samspillet” og hvorfor foreldre-barn samspillet er så viktig. Jeg skal gjøre en dokumentanalyse for å komme frem til svaret. Jeg tar i bruk Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell for å se på modellene med et nytt perspektiv, jeg går innpå tilknytning og tilvennings teori og viktigheten av et godt foreldresamarbeid og hvorfor det er viktig for tilvenning og veien videre. Jeg har hentet dokumenter fra forskningsprosjektet “liten og ny” og tre forskjellige tilvenningsmodeller. Jeg bruker Jåttå-modellen, liten og ny modellen og den standard tre dager modellen. I funnene mine har jeg sett at de to nyere tilvenningsmodellene ivaretar mye bedre foreldre-barn samspill enn den eldre tredagers modellen. De nye modellene inviterer blant annet foreldrene på besøk i forkant, bruker mer tid sammen med foreldrene og får bedre kjennskap til barna gjennom foreldrene. Til slutt bruker jeg teori og dokumentanalysen på å drøfte for å belyse problemstillingen.

Innhold

Sammendrag	2
1. Innledning	4
1.1 Introduksjon	4
1.3 Problemstilling	5
1.4 Sentrale begreper	5
2. Teori	6
2.1 Systemteori	6
2.2 Tilknytning	8
2.3 Tilvenning	10
2.4 Foreldresamarbeid	11
3. Metode	12
3. 1 Valg av metode	12
3.2 Dokumentanalyse	13
3.4 Empiri og analyse	14
4. Drøfting	17
6. Avslutning	24
Litteraturliste	25

1. Innledning

1.1 Introduksjon

Tilvenning i barnehagen er et tema som stadig kommer mer og mer opp i mediene både om hvor kort tilvenningsperioden er og at barn er for små til å starte i barnehagen. I Norge nå går over 90 prosent av alle 1-åringer i barnehagen. I den verden vi bor i er barnehage for de aller fleste helt nødvendig. I de fleste familier jobber begge foreldre og er derfor avhengige av barnehagen, og på grunn av lover og regler er det avsatt bestemt lengde på foreldrepermisjon hvor foreldre ikke har sjans til å forlenge barnet sin tid hjemme. Barnehageansatte sitt samfunnsmandat er å sikre barn en trygg barnehagehverdag. Foreldre overrekker oss det mest verdifulle de eier og stoler på at barna skal ha det fint hos oss. Og for at barnet skal ha det fint er det helt nødvendig at de får en god tilvenningsperiode. I Norge har den standard tilvenningsmodellen vært på tre dager som forskere i senere tid har funnet ut, ikke er den mest gunstige måten å gjøre en tilvenning på. Det er funnet tydelige bemerkelse på både utrygge tilknytningsmønstre og stresshormoner. Foreldre er de viktigste i barnets liv og vil være viktige brobyggere i overgangen til barnehage. Derfor har jeg valgt å se nærmere på nå-dagens tilvenningsmodeller og hvordan de ivaretar det viktige foreldre-barn samspillet.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har interessert meg for temaet tilvenning og tilknytning helt siden jeg leste boken “liten i barnehagen” av Drugli i første klasse av barnehagelærerstudiet i faget Bull. Jeg bemerket meg fort at rammeplanen ikke ga noen tydelig ramme for hvordan barnehager skal jobbe med tilvenning og at det er forskjell fra barnehage til barnehage. Jeg har også opplevd som vikar og i praksis at tilvenning kan være en veldig tung og overveldende prosess både for barn, foreldre og ansatte. Dette gjorde at jeg tenkte at det må finnes en bedre måte å gjøre dette på.

I nyere forskning blir det satt mer og mer lys på foreldrenes rolle i tilvenningsperioden. Med å bruke teori om det vi vet om tilknytning og små barns psykologi så har forskere forstått hvor stor innvirkning foreldrene har til tilvenningsperioden. Derfor velger jeg å se nærmere på disse funnene og sammenligne noen av de forskjellige tilvenningsmodellene opp mot hverandre for å se hvilke modeller som ivaretar det viktige foreldre-barn samspillet. Foreldre-barn samspillet er viktig for all utvikling hos barnet og derfor noe som bør ses nærmere på.

1.3 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg svare på problemstillingen: “Hvordan ivaretar ulike tilvenningsmodeller det viktige foreldre-barn samspillet”. Formålet med denne studien er å sette spørsmål bak hvorfor vi gjør som vi gjør i en barnehagehverdag. Som alle andre jobber så er det fort gjort å gå inn i en fast rutine og ikke se oss tilbake, men jeg vil at alle barnehager skal sette spørsmål bak hvorfor de gjør akkurat som de gjør. Gjør vi det slik fordi vi alltid har gjort det slik? Gjør vi dette fordi det er best for barnet eller lettest for oss? Har vi grunnlag å basere vår praksis på? I praksis og jobb har jeg sett mange slitne voksne og barn i tilvenningsprosessen, dette fører til utbrente ansatte og slitne barn. Vi bør bruke all kunnskapen vi har om barn for å perfektionere praksisperioden. Det vi vet er at foreldre er de viktigste personene i barnets liv og at de er de eneste de stoler på, da bør vi bruke dem for alt det er verdt. Derfor har jeg også lyst å sette et forskningsspørsmål. “Hvorfor er foreldre-barn samspillet så viktig?”

1.4 Sentrale begreper

I min problemstilling har jeg valgt å bruke begrepene “tilvenning” og “foreldre-barn samspillet”. Når jeg bruker begrepet tilvenning, refererer jeg til overgangen mellom hjem og barnehage. Dette er når barnet begynner i barnehagen før første gang. Tilvenning er prosessen som starter fra barnet har fått plass i barnehagen til barnet er blitt introdusert og tilpasset

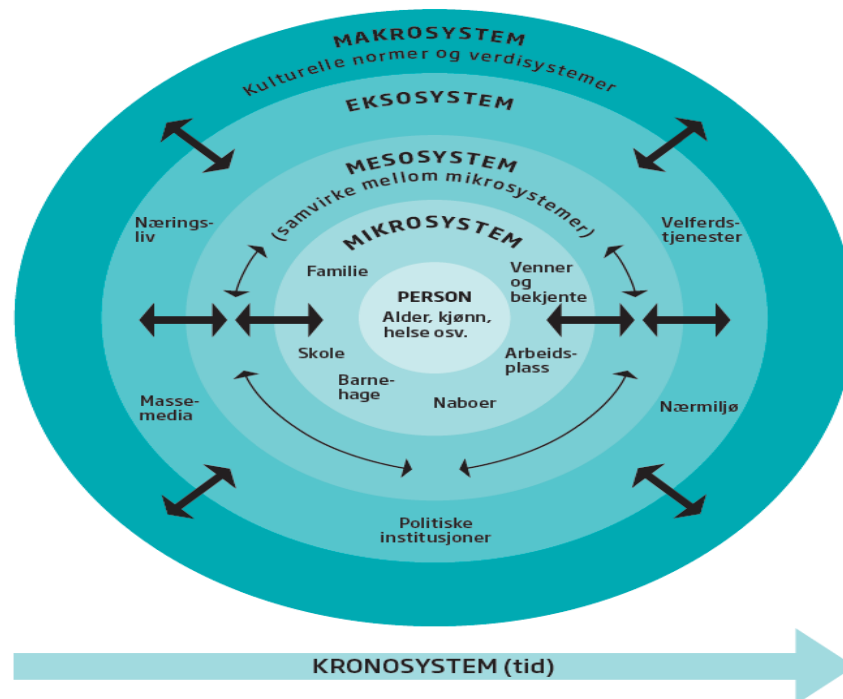
barnehagemiljøet. Tilvenningsperioden varierer fra barnehage til barnehage basert på hvilken tilvenningsmodell de bruker, som jeg skal komme nærmere innpå senere i teksten. I problemstillingen nevner jeg også “Foreldre - barn samspillet”, hva jeg mener med dette er foreldrenes kjennskap til barnet sitt og omvendt, og deres interaksjon. Foreldrene er dem som kjenner barna sine aller best og er derfor en viktig byggestein for barnets generelle trivsel og utvikling gjennom oppveksten.

2. Teori

I teoridelen min skal jeg gjøre rede for relevant teori for temaet mitt, tilvenning i barnehagen. Jeg vil belyse hvordan systemteori påvirker tilvenningsprosessen, betydningen av tilknytning, og hvorfor dette er avgjørende. Videre vil jeg gi en definisjon av tilvenning og presentere noen tilvenningsmodeller som jeg senere vil analysere i teksten. Avslutningsvis vil jeg fokusere på betydningen av et nært samarbeid med foreldre.

2.1 Systemteori

I Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell poengteres viktigheten av en smidig overgang til barnehagen og et nært samarbeid mellom hjemmet og barnehagen. Ifølge Bronfenbrenner er det avgjørende å etablere et dynamisk trepartssystem mellom barnet, foreldrene og personalet i barnehagen. Dette systemet spiller en sentral rolle i å skape trygghet og muligheter for barnet til å utforske nye sosiale situasjoner. I begynnelsen er det foreldrene som spiller en aktiv rolle for å få dette systemet til å fungere godt. Deres nærhet til barnet gjør dem til nøkkelpersoner i å bygge en bro mellom hjem og barnehage. (Bronfenbrenner, 1979).

Figur 1: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bronfenbrenner, 2005)

For å forklare figur 1 kan vi se at hjem og barnehage er to forskjellige mikrosystemer, når disse to mikrosystemene oppretter kontakt (foreldresamarbeid) har det blitt opprettet et mesosystem. Ekosystem er eksterne systemer som foreldrenes jobb, medier, eksterne instanser osv. Så dette er ikke noe barnet selv har kontakt med, men som kan ha indirekte betydning for barnets liv. Det siste systemet som heter makrosystem er et overordnet system som normer, kultur, politiske beslutninger osv.

“Det utviklingsmessige potensialet til en setting øker som funksjon av antall støttende forbindelser mellom disse settingene (her: barnehagen) og andre settinger (her: Hjemme). (Bronfenbrenner, 1979) sitert i (Drugli, 2020, s.79). Dette vil si at jo flere møter hjemmet og barnehagen har, jo tryggere vil barnet føle seg i en ny setting. I en tilvenning-setting kan dette være hjemmebesøk, tidlige barnehagebesøk før oppstart og foreldreaktiv tilvenning. En foreldreaktiv tilvenning er når foreldrene tar en aktiv del av tilvenningsprosessen, de er tilstede og har primæransvaret for barnet sitt de første dagene.

“Barnehagekvalitet omfatter både strukturelle forhold som antall barn per voksen, gruppestørrelse, utdanningsnivå blant de ansatte og så videre, og prosessuelle forhold som

kvalitet på relasjoner og pedagogisk innhold” (Pianta, Downer & Hamre, 2016) sitert i (Drugli, 2020, s.41) Pianta mfl. mener eks. at for at overganger skal fungere så må det være god kommunikasjon og relasjon mellom ansatte, foreldre, barn, jevnaldrende og nærmiljø. Dette er for å ivareta opplevelsen av kontinuitet/sammenheng. Dette vil si at de ansatte i barnehagen har snakket godt med foreldrene i forkant og fått demonstrasjon av hvilke rutiner de har ved å legge barnet hjemme, hvordan de bytter bleie o.s.v. Hvis barna kjenner på likheter mellom rutineene mellom hjemmet og barnehagen, vil overgangen føles mye tryggere for barnet. For små barn er rutiner en forutsigbarhet og barnets klokke. “ Ved å lære seg de nye rutineene i løpet av barnehagedagen får barna en følelse av kontroll og av tilhørighet” (Drugli, 2020, s.112)I figur 1 som er presentert over ser vi at barnet er i midten, det handler om omsorgen og hvilke erfaringer barnet har og hva det er vant med, barnets trygghet og tilknytning til nære omsorgspersoner. Vi kan si at å ha en trygg havn tilgjengelig med trygge voksne gir en indre trygghet, mens rutiner og forutsigbarhet gir barna en ytre trygghet. Dette skaper en trygg tilknytning til barnets nærmeste omsorgspersoner som er avgjørende for en vellykket tilvenning.

2.2 Tilknytning

Tilknytning er det emosjonelle båndet eller forbindelsen som dannes mellom mennesker, men i denne konteksten, om barn og deres omsorgspersoner. “Tilknytningen har en klar biologisk basis som handler om overlevelse. Menneskebarnet greier seg ikke alene og må raskt knytte seg til noen som kan ta hånd om det.” (drugli, 2014, s.21) Trygghet er et sentralt begrep i tilknytningsteorien. For at et barn skal ha det bra må den føle seg trygg, og for å føle seg trygg må barnet kjenne på omsorg. De må føle at de blir tatt vare på.

Trygg havn

Når barnet starter i barnehagen er dette en stor emosjonell overgang for barna hvor de skal bli introdusert til et helt nytt miljø (et nytt mikrosystem). For at barnet skal føle seg trygg i rommet må den ha trygge omsorgspersoner rundt seg. Schore og schore(2008) hevder at tilknytningsspersonen er nødvendig for at den høyre hjernehalvdelen skal utvikle sin

regulerende kapasitet. Tilknytningspersonen er den beste til å hjelpe barnet med å regulere følelser, noe som er nødvendig for god fungering på en rekke områder, for eksempel sosialt og kognitivt.

For å skape en trygg havn er det viktig at den nye kontaktpersonen til barnet jobber for å etablere en tilknytning til barnet. Da må den ansatte sitte på gulvet, gjerne ta imot informasjon fra foreldre om noe barnet har en interesse for og få barnet til å interessere seg i deg og ville leke sammen. Etter at tilknytning er etablert vil barnet aktivt søke til omsorgspersonen som en trygg havn i situasjoner som oppleves som krevende eller skremmende. En trygg havn for barn fungerer også som en ladestasjon, omsorgspersonen har et fang som barnet kan sitte på for å få et avbrekk fra alt rundt seg som kan oppleves som overveldende. Barnet har fra før skapt seg noen forventninger til hva den er vant med og hva det vil kunne forvente for å opprettholde trygghet i egen tilværelse. Derfor skal jeg nå snakke om indre arbeidsmodeller.

Indre arbeidsmodeller

“Barn som begynner i barnehagen, vil imidlertid ha med seg ulike erfaringer fra samspillet med foreldrene. De barna som ikke har fått sensitiv omsorg og god støtte til regulering av følelser i samspillet med foreldrene, vil i enda større grad enn andre barn ha behov for hjelp i barnehagen til en sunn hjerneutvikling.” (Drugli, 2020, s.29) Gjennom samspill med relasjoner vil barn danne seg et “indre arbeidsmodell”. Dette er en oppfatning som barnet bygger om seg selv, og hvordan barnet fungerer i relasjon med andre. Dette bildet danner barnet av seg selv ut fra tidligere erfaringer og relasjoner. Denne oppfatningen påvirker hvordan barnet tenker på seg selv, andre mennesker og verden rundt seg. Barnets forventninger til relasjoner påvirker hvordan barnet tenker, tolker og reagerer på situasjoner senere i livet. “Et barn som opplever at voksne for det meste ikke er der for å trøste eller hjelpe når det er redd eller trist, vil utvikle negative indre arbeidsmodeller (Broberg, Granqvist, Ivarsson og Mothander, 2006) referert i (Drugli, 2020, s. 25) Barnet vil få et bilde av seg selv som en som ikke er verdt å få omsorg. Disse barna vil da mest sannsynligvis ikke søke etter trøst eller støtte om de trenger det. Dette er noe barnehageansatte må se etter. Selv om et barn har et negativt indre arbeidsmodell, er dette ikke permanent. Ved nye erfaringer og relasjoner kan barnet endre sin indre arbeidsmodell.

“Små barn knytter seg til personer som gir dem fysisk og emosjonell omsorg, er rimelig stabilt tilstede i deres liv og er villige til å inngå i en nær, positiv og forutsigbar relasjon til dem.” (Smith, 2002, sitert i Drugli, 2014, s. 21)

RIG

RIG er en forståelse for tidlig mental funksjon. Stern kaller dette representasjon av interaksjon som har blitt generalisert (RIG) som han senere har foretrukket å kalle “måter å være sammen med på” (Stern, 2003, s. 36) RIG-ene er en del av barnets hukommelse hvor det husker tidligere opplevelser og erfaringer med personer rundt dem. Representasjoner av interaksjoner som er generalisert (RIG) fokuserer spesifikt på måten vi forstår og reagerer på lignende sosiale situasjoner basert på tidligere erfaringer og brukes ofte til å forutse, tolke eller reagere på lignende interaksjoner i ulike sammenhenger. Denne tilnærmingen er relevant for tilvenning i barnehagen fordi den legger vekt på å skape et miljø preget av gjensidighet og trygghet under overgangsperioden. De ansatte må være bevisste på sine handlinger og intensjoner for å fremme et positivt og støttende miljø. Dette kan inkludere å tilpasse aktiviteter, kommunikasjon og omsorg til det enkelte barns behov med innspill fra foreldrene som kjenner dem best og vet hva de responderer bra på, og ikke.

2.3 Tilvenning

“En overgang kan generelt beskrives som en periode som handler om gradvis å finne seg til rette, bli kjent og oppleve tilhørighet i et nytt miljø.” (Brooker, 2008) sitert i (Drugli, 2020, s.18) I rammeplanen står det at “Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

I Norge er det ingen tydelig ramme for hvordan tilvenningen skal utspille seg. Tilvenningen er forskjellig fra barnehage til barnehage, og til og med i samme barnehage. Dette kan variere avhengig av barnehagens filosofi, tilnærming til pedagogikk og ressurser tilgjengelig. Basert på dette finnes det også forskjellige tilvenningsmodeller. Det som var den mest vanlige tilvenningsmodellen i Norge var en standard 3-dagers tilvenning. Her var foreldrene til stede med barna i barnehagen de tre første dagene. I og med at det kommer mer og mer kunnskap om dette temaet, fører det til at flere og flere barnehager endrer sin tilvenningspraksis for å være mer forankret i nyere forskning. I nyere tilvenningsmodeller ser vi at lengden har forandret seg, og det legges mer trykk på en foreldreaktiv tilvenning.

I nyere tilvenningsmodeller ser vi det er mer fokus på foreldrenes rolle i tilvenningen. Her skal foreldre være til stede i hvertfall fem dager hvor de vil ta alt ansvar for barna de første tre dagene og i dagene etter skal de være litt mer tilbakeholdne slik at omsorgspersonen til barnet gradvis blir mer kjent med barnet og skaper en trygg tilknytning med foreldrene til stede. Dette gjør også at foreldrene blir bedre kjent med barnehagen og de ansatte som fører med videre til neste punkt som er foreldresamarbeid.

2.4 Foreldresamarbeid

“Å samarbeide tett med foreldre er viktig. For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten av deres liv, og ved hjelp av et godt samarbeid kan overgangene og helheten bedre ivaretas.” (Glaser, 2019, s.19) I Rammeplanen står det at «Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvertenkelt barn, og på gruppenivå, gjennom forelderådet og samarbeidsutvalget.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Rammeplanen viser også til barnehageloven §1 at “barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling,” (kunnskapsdepartementet, 2017, s.29)

Trygge foreldre gir trygge barn. Når barnet starter i barnehagen er det viktig å gi foreldrene god informasjon om barnehagen, de ansatte og hva som forventes av dem. For mange

foreldre vil dette være deres første gang som foreldre. Derfor er det viktig å gi dem god informasjon i forkant av barnehagestarten om alt de trenger å vite. Det er vanskelig for foreldre å vite hvordan de skal være under tilvenningsperioden uten informasjon om deres rolle. Når foreldrene kjenner seg trygge på barnehagen vil de kunne overføre denne tryggheten til barnet.

3. Metode

“En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Vilhelm Aubert, 1985) sitert i (Dallands, 2018, s. 196.). Bergsland & Jæger (2018) forklarer Vitenskapelig metode er framgangsmåter eller teknikker for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål og at en del av den empiriske forskningen er å samle inn, analysere og tolke data.(s.66). I (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66)

3. 1 Valg av metode

Som metode har jeg valgt en kvalitativ metode hvor jeg skal gjøre en dokumentanalyse. Jacobsen (2015) forklarer at kvalitativ metode ofte egner seg til å avklare uavklarte tema nærmere, og til å få frem en nyansert beskrivelse av temaet. Linjene til den fortolkende eller forstående vitenskapstilnærmingen er lette å trekke i denne typen undersøkelser (s. 133). Begrunnelse for valget er at jeg i forkant visste at May Britt Drugli allerede holdt på med et forskningsprosjekt som har bedre data enn jeg kunne kommet frem til selv og at jeg ville analysere noe konkret. For problemstillingen min ønsket jeg også håndfaste dokumenter på hvordan de ulike tilvenningsmodellene anholdes.

3.2 Dokumentanalyse

Når jeg skulle skrive en dokumentanalyse måtte jeg først samle inn dokumenter, deretter starter innhold analyseringen som går ut på å analysere dokumentene for å belyse problemstillingen. «Kvalitativ innholdsanalyse bygger på systematisk gjennomgang av dokumenter med sikte på kategorisering av innholdet og registrering av data som er relevante for problemstillingen i den aktuelle studien.» (Grønmo, 2016, s. 175). I dokumentanalysen min har jeg valgt å bruke forskningsdata fra en aktuell folkehelseprosjekt og informasjonsskriv fra barnehage til foreldre. Her skal jeg analysere hvordan de ulike tilvennings modellene ivaretar det viktige foreldre-barn samspillet når småbarn skal begynne i barnehagen.

3.3 Valg av dokumenter

Når jeg skulle starte å samle inn dokumenter visste jeg at jeg måtte finne en oversikt over de forskjellige tilvenningsmodellene. Da jeg skulle finne dokumenter om tilvenning var jeg innom et par årsplaner men dette syntes jeg ble litt for generelt, derfor valgte jeg å bruke informasjons- hefter til foreldre om tilvenning fra barnehager. Dette har jeg valgt å bruke siden dette er et dokument som er reelt. Her informerer de konkret om hva som skal skje alle dager av tilvenningen. I årsplaner kan det ofte stå flere mål om forskjellige temaer, men dette er åpent for tolkning for hver enkel avdeling. Derfor ville jeg velge dokumentet som går til foreldrene, her vet jeg at alt som står vil høyst sannsynlig vil bli fulgt av de barnehageansatte, og forhåpentligvis også av foreldrene. Så får jeg også vite hva foreldrene blir informert om i forkant som er relevant for foreldresamarbeidet. Fra studiet så vet jeg at alt vi lærer der er fint og bra, men hva vi i realiteten får se i praksis er noe helt annet. På skolen får vi undervisning om pedagogiske mål, mens i praksis ser vi brannslukking som ikke reflekterer det vi har kunnskap om. Derfor ville jeg finne dokumenter som er sendt ut til foreldre om nøyaktig hva som vil skje i denne perioden. I tillegg har jeg funnet dokumenter som ligger ute av "liten og ny" sitt forskningsprosjekt. Dokumenter fra dette forskningsprosjektet velger jeg å bruke fordi her er det blitt gjort en omfattende forskning som jeg i min utdanning ikke kunne gjort, også her får vi vite resultater av hva i tilvenning som var bra både for barn, foreldre og ansatte og hva som ikke var like bra og burde forberedes.

3.4 Empiri og analyse

Empiri er et begrep som brukes om kunnskap som er hentet ved hjelp av empirisk dokumentasjon som er observasjoner og undersøkelser. I denne delen av oppgaven skal jeg presentere innholdet og funnene i de valgte dokumentene. Jeg skal finne ut hvordan de ulike tilvenningsmodellene ivaretar det viktige foreldre-barn samspillet når barn skal begynne i barnehagen.

Liten og ny i barnehagen

Liten og ny er et forskningsprosjekt som blir ledet av May Britt Drugli som og Anne Synnøve Brenne. Dette forskningsprosjektet er i samarbeid med ansatte i barnehagen, ansatte i kommuneledelsen og RKUB - Midt Norge. I dette prosjektet har de år for år testet ut de ulike tilvenningsmodellene og sett og analysert de ulike resultatene. Måten de evaluerer arbeidet er ved å ta spytt prøver fra barn for å se på kortisolnivået deres som er et stresshormon, hun får logg fra barnehageansatte og foreldrene og har evalueringsmøter. De bruker tilbakemeldingene til å tilpasse og endre liten og ny tilvenningsmodellen fra år til år. May britten drugli er forfatter av mange teori bøker som er pensum for barnehagelærere. I boken hennes "tilvenning i barnehagen" skriver hun om Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell og hvor viktig foreldre samarbeidet er. Forskningsprosjektet har ikke kommet med de nyeste rapportene så jeg har tar utgangspunkt i de funnene som er ute nå.

Liten og ny -modellen

Liten og ny-modellen er resultatet av liten og ny forskningsprosjektet. Denne tilvenningsmodellen har fem dager med foreldre til stede og helst i grupper. De har gruppe på tre til fire barn med to kontaktpersoner. I liten og ny- modellen skal en av foreldrene være tilstede i fem dager. De to første dagene skal foreldrene ha all ansvar for barnet. Det står også på planen deres at de skal ha fokus på å bli kjent med de andre barna og foreldrene også. Dag tre skal foreldrene overlate noe av ansvaret for måltid og bleieskift til kontaktpersonen. De siste to dagene skal kontaktperson gradvis ta over all ansvar for barnet med foreldrene til stede. Foreldrene kan etter hvert trekke seg litt vekk i korte perioder. Liten og ny anbefaler at barnehager skal invitere barn og foreldre på besøk en time en gang i uken helst 6-8 ganger.

Jåttåmodellen

Jåttå modellen bruker trygghetssirkelen som pedagogisk verktøy. De har også informasjonskurs for foreldrene om trygghetssirkelen og punkterer viktigheten i å bruke aktivt fagkunnskap i dialog med foreldrene. Dette gjør at foreldrene får kunnskap om trygghets teori som vil påvirke hvordan de selv vil tenke videre. Dette gjør også at foreldre og barnehage får bedre dialog med at de deler den samme kunnskapen. Når barnet starter opp i barnehagen har de tre barn samtidig i grupper for å bygge nettverk og for å skape en gruppefølelse for foreldre og barn. I denne modellen har de en kontaktperson i en gruppe. I jåttå barnehage oppfordrer de til å bare ha en foresatt til stede om gangen, og helst den samme flere dager på rad. Dette begrunner de med at da blir det litt mindre personer om gangen å forholde seg til. Etter tilvenning er ferdig evaluerer de også med foreldre om hvordan tilvenningen har gått for å fortsette å utvikle modellen. Minimum to besøksdager i forkant av tilvenningen. Foreldre skal i forkant av tilvenningen lage et sangkort med sanger som barnet liker som er overgangsobjekt. Overgangsobjekt er et objekt barn knytter seg til som for eksempel en smokk, bamse, koseklut eller lignende. Overgangsobjektet er noe barnet selv har valgt ut, og har en helt spesiell følelsesmessig verdi for det enkelte barnet (Abrahamsen 2015, s.141) I Jåttå modellen skal foreldre være til stede i hvertfall fem dager

hvor de første tre dagene skal de ha all ansvar for barnet, de neste to skal de gradvis la kontaktpersonen ta over noe av ansvaret for barnet.

Trygghets sirkelen er en visuell sirkel, der den voksne er den trygge og sikre havnen. Når barnet er utforskende, beveger det seg ut fra den trygge havnen, barnet er da oppe i sirkelen. Barnet er fremdeles avhengig av voksne i form av støtte, hjelp ved behov og glede med barnet. Når barnet er nede i sirkelen har barnet behov for beskyttelse, trøst, godhet og organisering av følelsene sine (Powell, Cooper, Hoffman, Marvin, 2015)

Tre dagers tilvenning

Tredagers tilvenningen er den mest standard tilvenningsmodellen vi har her i Norge. Siden dette er en standardmodell, så har forskjellige barnehager sine egne tolkninger og innspill til denne modellen. Jeg velger derfor å utgangspunkt i hvordan Tredagerstilvenningen vanligvis er lagt opp; at foreldrene er sammen med barnet stort sett hele første dagen, på dag to skal foreldrene prøve å gå litt vekk fra barnet i en stund, og på dag tre er barnet nesten helt uten foreldrene. I barnehager er det forskjellig hvordan de gjør i forkant av tilvenningen om det er noe besøk på forhånd eller ikke. De fleste gir også informasjon om at noen barn trenger lengre tid enn andre på tilvenning og at det er mulig å få en lengre tilvenning.

4. Drøfting

I drøftingsdelen min skal jeg etter beste evne forsøke å svare på problemstillingen “hvordan ivaretar ulike tilvennings modeller det viktige foreldre-barn samspillet?” ved hjelp av mine funn i dokumentanalysen og teori, og gi rede for hvorfor foreldre-barn samspillet så viktig.

Foreldre-barn samspillet

"Det er foreldre som er de viktigste i barnas liv, derfor blir også samarbeidet med foreldre så sentralt. For at små skal føle seg trygge, er det viktig at også foreldre og ansatte har en god relasjon og at foreldrene har tillit til barnehagen og de som jobber der. Trygge foreldre gir trygge barn." (Drugli, 2020, s.123) Det gode samarbeidet mellom hjem og barnehage legger grunnlaget for en støttende og sammenhengende oppvekst for barnet, hvor det kan utforske, lære og vokse i et miljø som er tilpasset deres behov. I denne teksten har jeg snakket om indre arbeidsmønstre og RIG som er hvordan de opplever seg selv i samspill med andre og hvordan barnet velger å respondere på situasjoner. Foreldre er dem som har skapt disse handlingsmønstrene. Barn vil bli påvirket av alt som har med foreldrene og gjøre, både på godt og vondt. Foreldrene er viktige for all utvikling barn skal gjennom, sosial, emosjonell, kognitiv o.s.v. Derfor er det viktig å inkludere foreldrene i tilvenning, da vet vi hvordan de gjør forskjellige oppgaver hjemme, og de får oppleve hvordan en barnehagehverdag er. En annen måte å få et innblikk i barnets liv er ved hjemmebesøk. Her får vi se barnet og foreldrene i deres “naturlige habitat”. Ved å besøke hvem som helst får vi lære noe om hvem de er.

I de nyere tilvenningsmodellene (jåttå-modellen og liten og ny) nevner de hjemmebesøk, men det er valgfritt. Når vi ser på hjemmebesøk med Bronfenbrenners utviklingøkoligiske systemteori vet vi at jo flere bindeledd mellom makrosystemene, jo mer styrker det mesosystemet. Barnet vil føle en enda mer balansert overgang når en kontaktperson er en som har vært hjemme hos barnet og at barnet i senere tid kommer på besøk til barnehagen. Hjemmebesøk gir barnehagen muligheten til å få bedre innsikt i barnets hjemmemiljø,

familiens verdier og rutiner. Dette kan hjelpe personalet med å tilpasse omsorgen og læringen til barnets individuelle behov. Det er flere grunner til at dette er frivillig, det trengs flere ressurser for å besøke barnefamilier. Noen foreldre kan føle at hjemmebesøk utgjør et inngrep i personvernet deres. De kan være nølende med å åpne opp hjemmet sitt for fremmede. Det er viktig at hvis barnehagen velger å utføre hjemmebesøk, må det gjøres med stor respekt for familiens privatliv og i samarbeid med foreldrene for å sikre at det er en positiv opplevelse for alle involverte parter. Her er det viktig å ha relasjonskompetanse. “Relasjonskompetanse som er ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjoner mellom mennesker” (spurkeland, referert i Glaser, 2018 s.100)

I jåttåmodellen nevnte jeg at de brukte overgangsobjekter, jeg vet at det er flere barnehager som bruker dette selv om de bruker en annen tilvenningsmodell. I liten og ny sine teorier som de baserer forskningen sin på skrev de om overgangsobjekt, men jeg kunne ikke finne det i liten og ny sin modell. Men dette er kanskje noe som blir nevnt i den første foreldresamtalen. Dette er et objekt som skal minne barnet på om hjemmet sitt. I flere barnehager har jeg sett “huset mitt” er brukt som er et utklippet hus med masse bilder av familien sammen. Bilde av mamma, pappa, onkel, bestefar o.s.v. Dette er noe som betrygger barnet og de kan se bilde av foreldrene i barnehagen som de savner så mye. Også ved å bruke sangkort som nevnt i jåttåmodellen så blir de påmint de sangene som de også synger hjemme. Dette er veldig gode måter å gjøre overgangen smidigere hvor barnet føler på kjennskap.

Organisering

Noe som gikk igjen i tilbakemeldinger i liten og ny sitt forskningsprosjekt på alle tilvenningsmodellene var at foreldrene skulle ønske en bedre rollefordeling i forkant. De visste ikke hva de skulle gjøre under tilvenningsperioden. Noe av den viktigste tiden under tilvenning er tiden før. Hvordan forbereder man både foreldre, barn og ansatte? I boken “tilvenning og foreldresamarbeid” beskriver de hvordan man bør starte tilvenning flere måneder før barnet begynner i barnehagen. De skriver om tilbakemeldinger fra foreldre om hvordan det føles å ikke være forberedt på tiden som kommer kontra hvordan det er å vite alt. Av natur så er vi mennesker glade i forutsigbarhet. Det er en skummel tid for barn og foreldre hvor barna skal

bli overrakt til nokså ukjente ansikter. “brooker (2008) viser til at kvalitet på den første overgangen, fra hjem til barnehage, kan være viktig for barnas opplevelser ved senere overganger i livet og fungering i skolen. Hvis barn blir utrygge og usikre i forbindelse med overgang til en ny setting, og dette vedvarer over tid, vil barnas trivsel og fungering i den nye settingen kunne bli hemmet.” (brooker, 2008) referert i (Drugli, 2020, s.21)

Jåttåmodellen inviterer foreldre og barn til å komme på besøk til barnehagen, i hvert fall to ganger før de starter og i liten og ny vil de i hvert fall ha seks til åtte besøk før start. Ved å se på dette med systemteorien så vet vi at jo flere ganger disse forskjellige mikrosystemene møtes, jo tryggere vil det føles i overgangen. Det blir også holdt en foreldresamtale for alle foreldrene i forkant av barnehagestart hvor de blir informert nærmere om tilvenningsperioden og de ansatte deler tilknytningsteori. Ved å dele kunnskap om teori og rutiner vil barnet føle en kontinuitet/sammenheng, som styrker foreldre-barn samspillet.

Foreldresamarbeid under tilvenning

“Å samarbeide tett med foreldre er viktig. For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten i deres liv, og ved hjelp av et godt samarbeid kan overgangene og helheten ivaretas” (Glaser, 2018, s.19) “Barnets utvikling er i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og deres tillit til barnehagen”(Glaser, 2019, s.19). Barn kjenner på foreldrenes følelser, så om en av foreldrene er nervøs og redd ved levering vil barnet også kjenne det som en utrygg situasjon som vil påvirke bringesituasjonen negativt. Ved å ha mange møter i forkant av barnehagestarten vil overgangen fra hjem og barnehage føles mye tryggere for alle parter, da vil det ikke være et første møte, men om å ses igjen. Videre fra dette har vi også nå et kjennskap til foreldrene som vi vanligvis ikke ville hatt. Vi kjenner dem bedre, som gir gode forutsetninger for et bra samarbeid i veien videre.

Ifølge rammeplan for barnehagen (2017, s.33), skal “barnehagen i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen.”“Forholdet mellom kontaktperson og foreldre er en nøkkel-komponent i overgangen mellom hjem og barnehage der foreldrenes kunnskap om eget barn møter kontaktpersonens generelle kunnskap om barn og barnehage.” (brooker, 2008) referert i (drugli, 2020, s.37). Det er viktig for barnets fremtid

at barnehagen har et godt forhold til foreldrene. Det er personalet i barnehagen sin oppgave å bygge en god relasjon til foreldrene. For å gjøre dette er det viktig at personalet viser overfor foreldrene at vi er trygge, sympatiske voksne med kunnskap, som ser barnet og som er åpne overfor foreldrene om hva som skjer i barnehagen.

Å starte foreldresamarbeidet på en god måte fra starten av vil være til stor hjelp i senere deler av samarbeidet. Senere i barnehagelivet vil det oppstå vanskelige samtaler med foreldrene, og med et godt forhold fra før vil dette hjelpe dere videre når det telles. Det er mange forskjellige typer mennesker og alltid noen vi synes er lettere å snakke med enn andre. Det er vi som ansatte i barnehagen som er profesjonelle og skal tilrettelegge oss og sikre et bra samarbeid. Vi som ansatte skal gjøre det lett for foresatte å delta i samtale. Vi må tenke på våre holdninger og hvordan vi klarer å få alle til å delta i et foreldresamarbeid. Vi vet selv med livserfaring at hvis den personen vi snakker til er dømmende så er det mye vanskeligere og lite ønskelig å dele ubehagelige ting med dem. Derfor må vi være sympatiske og fjerne all dømming, være åpne og gi dem foreldre støtte. «Foreldrestøtte innebærer å støtte foreldre slik at de blir mer bevisst på egen oppdragelsespraksis.» (Glaser, 2018, s. 68).

Under tilvenninger i grupper får foreldre et kjennskap til hverandre som er fint siden de skal ha barn i samme avdeling i flere år. I rammeplanen står det at “foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29) Gjennom kjennskap mellom foreldrene i disse gruppe-tilvenningene vil det også styrke foreldrerådet. Foreldrerådet er for at foreldrene sine stemmer også skal bli hørt, vi vil at foreldrene skal føle et eierskap overfor barnehagen og at de er med på å påvirke deres barn sine hverdager.

Barnets tilknytning/trygghet under tilvenning.

“For at barna skal finne seg tilrette, er det viktig at de opplever god sammenheng på tvers av hjem og barnehage” (LoCasale - Crouch, Mashburn, Downer og Pianata, 2008) sitert i (Drugli, 2020, s.22) Noe vi vet om ett-åringene, at de er nysgjerrige. De elsker å ta og se på alt,

og for at de skal tørre å utforske så trenger de en trygg havn. Når barnet er ny i barnehagen vil det kun være foreldrene som kan være deres trygge havn. “Barnets hjerne er programmert til å respondere negativt på adskillelse fra foreldrene. De områdene i hjernen som aktiveres når et lite barn skilles fra foreldrene, synes å være de samme områdene som aktiveres når barnet føler fysisk smerte.” (Ladd, Owens & Nemeroff, 1996) referert i (Drugli, 2020, s.28). Jo lengre barna har foreldrene til stede, jo mer vil barnet kunne utforske og bli trygg i sitt nye miljø før de skal splittes. “Barns trygge tiknytning og “bonding” til en omsorgsperson skaper den nødvendige tryggheten for å takle en adskillelse, fravær og utprøvinger på egenhånd (shaver & Mikulincer, 2002) referert i (Glaser, 2018, s. 71). Ved å bruke ekstra lang tid på tilvenning vil den nye primærkontakten få tid til å få et godt kjennskap til barnet og møte det på en emosjonell plan slik at den kan overta den trygge havnen som pleide å være foreldrene.

En av de store forskjellene på tilvenningsmodellene er lengde, standard er tre dager, Liten og ny/ trondheimsmodellen er fem dager og jåttåmodellen er fem til ti dager. I “liten og ny” har forsøkt panelet blitt delt i tre grupper. Den ene gruppen har en gruppe tilvenning på fem dager (slik som jåttå modeller) en annen gruppe har den vanlige tre dagers tilvenningen og den siste gruppen har liten og ny. “En god del foreldre beskrev barn som var slitne om ettermiddagen på dag 9, og en del barn strevde også med mat og søvn. Her er det noe forskjell mellom modellene. I modell C (tre dagers tilvenningen) beskrev litt over 60 % av foreldrene at barna deres virket slitne eller hadde reaksjoner på barnehagestarten som kom til uttrykk hjemme, mens 30% av foreldrene i modell A og B (jåttå og liten og ny modellene) gjorde det samme.” (Drugli, 2020, delrapport) Derfor kan vi se at det å ha en lengre tilvenningsperiode som i liten og ny og jåttåmodellen er tryggere for barna og gir dem bedre tid til å emosjonelt gjøre seg klar for å splittes fra foreldrene. I en logg fra liten og ny studien sa en ansatt i en barnehage som før har hatt tre dagers tilvenning men nå i høst skulle prøve ut liten og ny modellen “før hadde vi alltid noen barn som tilsynelatende lett fant seg tilrette i barnehagen. Men etter noen uker begynte de å utvise negative reaksjoner og fikk en vanskelig periode med mye gråt og uro. Denne høsten har vi ikke hatt noen slike reaksjoner, alle barn virker så trygge og rolige.” (Drugli, 2020, s.106) Vi ser også i forskningen i Liten og ny at de barna som har en lengre tilvenningsperiode har lavere stress enn dem som hadde kortere tilvenning.

På grunn av underbemanning i barnehage er det viktig å la barnet knytte seg til en annen person en primærkontakten. Så om primærkontakten blir syk føler barnet seg ennå trygt og kan fortsette tilvenningen. I jåttå modellen startet alle de 3 barna med en primærkontakt, de oppfordrer foreldre og barna til å bli kjent med de andre voksne, men det bør absolutt være to kontaktpersoner med en gang. I liten og ny sin studie så vi at de som bare hadde en kontaktperson tok det veldig tøft hver gang kontaktpersonen forlot rommet.

Barnets stressnivå

“Stresshormonet kortisol blir produsert når vi mennesker opplever en situasjon som utfordrene.” (Drugli, 2020, s.62) I liten og ny sitt forskningsprosjekt så testet de barnas spytt for å se hvordan de ulike tilvenningsmodellene påvirket stresshormonet i barn. “Generelt er det funnet at et vedvarende høyt nivå av kortisol er assosiert en rekke negative forhold som reduserer immunforsvar, emosjonelle vansker, hukommelsesvansker, lærevansker og mer” (Drugli, 2020, s.62) Disse prøvene blir brukt så forskerne kan se når på døgnet barnet er utsatt for mest stress og hvordan det endrer seg gjennom dagen. I liten og ny kan vi se at stressnivået er høyest i barnehagen og går gradvis nedover etter at barnet har kommet hjem. Det funnet forteller oss at selv om nivået er høyt, så er det ikke vedvarende. Dette er også grunnen til at barnehagene oppfordrer foreldre til å ha en rolig og avslappende dag i dagene under tilvenning og oppstart.

Politikk

I denne dokumentanalysen ser vi positive resultater i en forlenget tilvenningsperiode. Det er ikke bare til å endre lengden som vi selv ønsker. Politikken må følge etter. “Lengden på foreldrenes barselpermisjon og regler for barnehageopptak er eksempler på makrosystem som får betydning for små barns overgang i barnehagen.” (Drugli, 2020, s.18) I noen kommuner får foreldre fri i tre dager til tilvenning, noen plasser må du bruke permisjon eller feriedager for å være tilstede. I disse tilfellene er det veldig kjedelig å bruke ti dager av tjuefem feriedager. Så det er forståelig at tredagers tilvenningen er mer gunstig for hvordan reglene ligger ann nå. Det er viktig å dele denne kunnskapen opp til politikere og kreve en endring. Alle mennesker har rett på ferie. At barna skal trives og ha det fint bør ikke påvirke familiens frihet.

I tillegg til dette er barnehageyrket et av yrkene med mye sykdom. Det er umulig å styre unna alle sykdommene som kommer inn døren når vi er så tette på. Dette gjør at det er mye sykdom som kan påvirke tilvenningen. Tilvenning skal skje på en helt vanlig dag, det er altså ikke lagt inn flere ressurser enn vanlig. Så det mangler en ansatt fra de andre barna, så om en en person da er syk (som det ofte gjør) så mangler avdelingen to personer. Da må avdelingen prøve å få inn en vikar. Jeg jobber som vikar selv og har aldri trøbbel med å få meg jobb, og har fått vært med på veldig mange tilvenningsperioder. Jeg husker at jeg syntes det var veldig rart når jeg i en av mine første ganger skulle passe på et barn alene som akkurat hadde begynt som helt klart ikke var trygg på meg. Men slik blir det når det ikke er ressurser til å ansatte flere. Så tilvenning har jeg opplevd som en krevende tid for både personalet, barnet og foreldrene.

6. Avslutning

I innledningen av oppgaven, begynte jeg med en introduksjon av selve oppgaven jeg har valgt og hvilken problemstilling jeg har gått for. Ved så å redegjøre for en del sentrale begreper, vil det lede inn mot teorien bak det som avslutningsvis blir mitt syn og svar på problemstillingen. Videre, ved å gå gjennom relevante teorier som systemteorien, tilknytning, tilvenning og foreldresamarbeid, viser dette for meg at det er at foreldreaktiv tilvenning er veien og gå, og samarbeidet med foreldre er noe av det viktigste vi kan gjøre for å trygge barnet og bli skikkelig kjent med det. Systemteorien forteller noe om viktigheten i å se sammenhenger mellom hjem og barnehage og forbinde dem i forskjellige settinger. Og å bruke overgangsobjekter så barnet kan kjenne på sammenhengen mellom dem.

Gjennom mitt valg av kvalitativ metode gikk jeg for dokumentanalyse og den viste at Jåttåmodellen og liten og ny modellen i større grad tok vare på foreldre-barn samspillet fremfor den standard tre dagers modellen. Videre skulle jeg drøfte problemstillingen “hvordan ivaretar ulike tilvennings modeller det viktige foreldre-barn samspillet?” ved bruk av teori og dokumentanalysen.

I funnene i denne dokumentanalysen kan vi se at de nyere tilvenningsmodellene tar mye mer hensyn til voksen-barn relasjonen enn tre dagers modellen. Vi ser også at det er noen områder som ennå kan jobber mer med som f.eks besøk for barnehagestart og besøk i hjemmet for å forene de to systemene. Foreldre og ansatte må dele kunnskap og være åpne. Hvis foreldre føler seg trygge på ansatte vil de kunne snakke åpent om hva som skjer hjemme, noe som barnet kanskje blir påvirket av som vi i barnehagen nå vet som vi kan ta hensyn og hjelpe til med. God tilvenning er ressurskrevende og tidkrevende, barnehager og foreldre trenger ny politisk utforming som gir foreldre fri så lenge som trengs for at barnet føler seg trygg nok i sitt nye barnehagemiljø. Barnehagen trenger flere ressurser som en eller to ekstra ansatte til å hjelpe til med tilvenning slik at alle kan ha to kontaktpersoner som kun skal ta seg av den nye barnegruppen. En god tilvenningsperiode har en positiv langtids-effekt på foreldre-barn samspillet og tilvenningsprosessen som helhet som er verdt å investere i.

Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2015). Tilknytningsbaserte barnehager. Oslo: Universitetsforlaget AS

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2018). Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen (1. utg). Oslo: Cappelen Damm

Dalland, O. (2017). Metode og oppgaveskriving (6.utg.). Gyldendal.

Drugli, M. B. (2014). Liten i barnehagen. Forskning, teori og praksis. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Drugli, M.B., Lekhal, R. & Buøen, E.S. (2020). Tilvenning og foreldresamarbeid. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Grønmo, Sigmund (2004): Samfunnsvitenskapelige metoder. Bergen: Fagbokforlaget.

Glaser, V. (2019). Foreldresamarbeid: *Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (2. opplag). Universitetsforlaget

Jacobsen, D. I. (2015). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode (3. utg.). Cappelen Damm akademisk.

Kunnskapsdepartementet (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Schore, J.R., Schore, A.N. (2008). Modern attachment theory: The central role of affect regulation in development and treatment. *Clinical social work journal*, 36, 9-20.

Stern, N. Daniel (2003). Spedbarnets interpersonlige verden. Gyldendal Norsk Forlag AS

Dokumenter:

FUS, (2022.11.11). Foreldreaktiv tilvenning i barnehagen – en investering for fremtiden, <https://fus.no/fus-bloggen/foreldreaktiv-tilvenning-barnehagen>

Jåttå barnehage, 2023,, Min barnehage, Informasjonshefte til foreldre/ foresatte, min barnehage.

<https://www.minbarnehage.no/DynamicContent//Documents/141-jatta-2023-informasjonshefte-c9119f6a-8c48.pdf>

Jåttå barnehage, 2023, Jåttåmodellen- en foreldreaktiv oppstartsmodell, Min barnehage,

<https://www.minbarnehage.no/DynamicContent//Documents/141-jatta-2023.01.10-j%C3%A5tt%C3%A5modellen-med-innhold-231c68ee-f4fb.pdf>

Trondheim kommune, 2023, Liten og ny i barnehagen -med besøk: Informasjonsbrosjyre til Foreldre

<https://www.trondheim.kommune.no/contentassets/b1c4543980f34069beb3aee67ce07202/foreldre-informasjon-om-liten-og-ny.pdf>

May Britt Drugli /RKBU Midt-Norge (2020) Delrapport for folkehelseprosjektet "Liten og ny i barnehagen" Evauering av trinn 2, 2019 ISBN: 978-82-93343-33-2. NTNU

<https://www.ntnu.no/documents/10293/1263899358/Rapport+11-2020+-+Delrapport+for+folkehelseprosjektet+Liten+og+ny+i+barnehagen+-+Evaluering+trinn+2.pdf/05dc2c67-aad3-6436-c5ad-ad1bdb2f8c05?t=1597666978925>

Bilde:

Figur 1: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bronfenbrenner, 2005)

(<https://utdanningsforskning.no/artikler/2015/teoretiske-perspektiver-pa-trivsel/>)